

209. zenbakia

· EKAINA 2021 ·

pulunpe

Anue, Atetz, Basaburua, Imotz, Lantz, Odieta eta Ultzamako aldizkaria

ARGITARATZAILEA AMETZA KULTUR ELKARTEA

PULUNPE SAREA

Euskara Zerbitzua, Gurutze, Patxi, Goizargi, Inma, Izaskun, Irantzu, Virginia, Josu, Arantxa, Maika, Itziar, Facebooken parte hartzen duzuenak, banatzaileak, etab... Barka lezaiguzue, aipatu ez zaituztegunok.

EMAILA

pulunpe@gmail.com

ZENBAKI HONETAKO KOLABORATZAILEAK

Sareko taldekideez gain, Txurdan, Lurra eta Patxi Irurzun.

KOORDINATZAILEAK

Garazi Zabaleta eta Itziar Perez

TIRADA

1.700 ale

INPRIMATEGIA

Gertu

MAKETAZIOA

Zas Komunikazioa

AZALEKO ARGAZKIA

Etxalekuko kattuak. Egilea: Aritz Gorostiaga

LEGE GORDAILUA

NA 721/93

Inprimategira ekainaren 30an bidalia

ATZO

“

*Biak atzo hil ziren.
Bata Madrilen.
Kasik egunero telebistan agertzen
zen. “La Moralejan” bizi omen.
Jatorra, diotenez...
hiztun sasijakintsu horietakoa.
Bestea, aldiz, herrian zen zendu.
Baserritarra. Ez zuen telebistarik.
Hitz gutxiko gizona.
Haien hurbilekoak goibel.
Nolanahi ere,
haien oinazeak ez baitira gure,
aurrera jarrai eta...
goian beude!*

”

Joxe Jabier Elizalde

Nafarroako Gobernua
Gobierno de Navarra

Neurrigabea eta irrazionala denean bihurtzen da arazo

Mehatxu edo arrisku erreal edo potentzialen eta estresaren edo kezka egoeren aurrean erantzuteko izaki bizidunok dugun emozio natural eta osasuntsua da antsietatea. Bizitzako gorabeherei aurre egiteko defentsa mekanismo moduan uler genezake: hegazkinean bidai bati, azterketa bati, maitasun erlazio bati...

Hauxe litzateke definizio zehatzagoa: "Beldur difusoa da, ziurgabetasun, inpotentzia eta segurtasun falta sentimenduekin lotzen dena". Antsietate maila jakin bat baliagarria da kontzentratzeko eta erreakzionatzeko gaitasuna hobetzen duelako, eta ezohiko egoeren aurrean modu egoki, zehatz eta azkarrean erantzuteko aukera ematen digulako.

Antsietatea neurrigabea, irrazionala eta erabilgaitza denean, ordea, antsietate patologiko batean bihurtzen da. Gure bizitzetan etengabeko freno bihur daiteke, inhibititu, bloketatu eta eguneroko jarduerak aurrera eramatea galaraziz kasu askotan: kalera irtetea, lagunekin eta familiarekin elkartzea, azterketa bat egitea...

Beldurrak faktore iraunkorra dira gizakiaren garapenean. Haurrengan antsietatea agertzeak, ezaugarri patologiko bat izatetik urrun, haurra bere indibidualtasunaren, mugen eta baliabideen inguruan kontzientzia hartzen ari dela adierazten du.

Zahartzaroan, antsietate arazoak depresioarekin, demenziarekin, alkoholismoarekin edo arazo fisikoekin harremana izan ohi dute, eta intsegritatea eragin dezakete, zaurgarritasun, dependentsia edo heriotza pentsamenduekin lotuta egoten direlako sarritan.

Tratamenduaren oinarri nagusiak medikazioa eta psikoterapia dira, tratamendu bakar edo konbinatu bezala. Emaizta positibo gehien farmakoak eta psikoterapia uztartuz lortu dira. Ikerketek erakutsi dutenez, terapia kognitibo-konduktualak eraginkortasun handiena pertsonari bere pentsamendu eta jarrera negatiboak positiboengatik ordezkatzeko laguntzen dienez. Gure pentsamendu eta ekintzak kontrolatzeko eta aldatzeko gai garela da planteamendu horren oinarria.

▲ Antsietatea

Lagundu dezaketen estrategiak:

Antsietatea hobeki ulertzea

Arazoen konponbiderako teknikak ikastea

Antsietatearekin lotutako pentsamenduak aldatzea

Emozioak kudeatzen ikastea

Antsietatearekin lotutako portaerak aldatzea

Egunerokoa antsietate gabe bizitzeko gakoak:

Nahikoa lo eta ariketa egin

Elikadura zaindu eta ekidin elikagai estimulatzaileak

Giro atseginak bilatu

Antolatuta eta priorizatu

Arazoa konpondu edo minimizatu. Ez katastrofista izan.

Erabakiak hartu

Erlaxatzen ikasi

Bizitza ez konplikatu

Harreman sozialak indartu eta aisialdia praktikatu

"Besteek esanen dutena" ahaztu

Ezetz esaten ikasi

Laguntzen utzi

Beldurrak gainditu

Norbere burua saritu

Segurtasuna,

errepidean

Kamioiak N-121-A errepidetik A-15era desbideratzea eskatu du sortu berri den herri plataformak

N-121-A plataforma Iruñean aurkeztu zuten ekainaren 23an. Helburu nagusia, jatorria edo helmuga inguru horretan ez duten kamioiak A-15 autobidetik desbideratzea da. Errepideak zeharkatzen dituen bailaretako eta herrietako hainbat suhiltzailek, herritarrek eta alkatek aspaldi eskatu dute errepidearen segurtasun neurriak zorrozteko. Orain, plataforma sortu dute indarrak batzeko, eta 3000 herritarrek sinatu dute manifestua.

Pasa zen urteko otsailaren 28an hasi ziren protestak, orduan moztu zuten lehenengo aldiz N-121-A errepidea Beran, errepideak zeharkatzen dituen udalerrietako alkateek suhiltzaileekin batera bultzatuta. Geroztik hainbat aldiz egin da ekintza bera, aurten ia hilero. Apirilean, 11 herritan moztu zuten bidea aldi berean. Errepidearen eta herritarren segurtasunerako, jatorria edo helmuga inguruan ez duten kamioiek, derrigorrez, A-15a har dezatela eskatzen dute.

Hain zuzen ere, protesta egiteko bilera horietan sortu zen pauso bat aurrera egiteko beharra, Eurne Barberena Arraizko alkateak azaltzen digun bezala: "Errepidea zeharkatzen duten bailarako hainbat herritar, alkate, zinegotzi eta suhiltzaile bilerak egiten hasi ginen, eta pauso gehiago emateko beharra zegoela ikusi genuen. Baina alderdiarekin eta karguarekin loturarik izan gabe sortu dugu plataforma, herritarren ekimen

bat izatea nahi dugu". Momentuz, internet bidez zabaldu duten manifestuarekin 3000 herritarrek egin dute bat.

Kamioien trafikoa, gora

Plataformak salatzen duenez, N-121-A errepideak trafikoz gainezka egin du, eta, gainera, geroz eta kamioi gehiago dago, A-15ean behera egin duten bitartean. Hain zuzen ere, 2008tik 2017ra kamioien trafikoa %66 hazi dela diote, A-15ean %36 jaitsi den bitartean: "Gaur egun, batzaz beste, egunean 2.700 kamioi ibiltzen dira, horietatik 2000 inguruk ez dute N-121-Ako trazadura helmugarik ez jatorririk. Lanegunetan, hamar ibilgailutik lau kamioiak dira eta lautik hiruk ez dute N-121-An jatorririk ez helmugarik. Bitartean, A-15ean 1.900 ibiltzen dira eta ia ez da istripu larririk gertatzen", azaldu zuen aurkezpenean Mikel Uriarte plataformako bozeramaileak.

Hildakoak, ikaratzekoak

Inork ez du zalantzan jartzen N-121-A errepidearen arriskua. Eta datuak, benetan, latzak dira. Azken urteetako datuak bakarrik hartuta: 2020an, Nafarroak dituen 3.821 kilometroko errepideetan, 16 lagun hil ziren trafiko-istripuz. Horietatik lau, N-121-A errepidearen 61 kilometroetan.

Atzera bagoaz, kopurua handitu egiten da. 2016tik 2020ra, 16 istriputan 22 lagun hil ziren. Plataformak, gainera, kamioien inplikazioa aztertu du: "Istripu horien % 63an ibilgailu astunak zeuden tartean. 2009tik 2020ra, 31 istripu hilgarritan, 41 lagun hil ziren eta horien % 68an ibilgailu astunak zeuden tartean".

Arrazoi nahikorik ez?

Nafarroako Gobernuak datuen irakurketa interesatua egiten duela salatu du Plataformak. "Foruzaingoaren txostenetan kamioiek istripuaren erantzukizuna edo errua dutenean bakarrik jasotzen da, horregatik, azken bost urteetan istripu bakarrean aipatzen da kamioia, horretan bakarrik erantzukizuna berea izan delako. Guk Trafiko Zuzendaritzak, Foruzaingoak eta Ertzaintzak jasotako istripuak bildu ditugu, eta zenbatetan izan den kamioi baten inplikazioa aztertu dugu, hau da, kamioi bat tartean egon den

N-121-A errepidea moztu dute hainbat alditan aurretik, kamioien desbideraketa eta segurtasun neurriak eskatzeko

aldi bakoitza. Kamioiak dauden istripuetan, errua beraiena ez bada ere, hilkortasuna askoz ere handiagoa da”.

Javier Remirez kontseilariaren hitzetan desbideraketa egiteko arrazoi nahikorik ez dago. Datuen interpretazio ezberdin horregatik iritsi dira ondorio horretara, plataformaren ustez. “Haien hitzetan ez dago arrazoirik siniestralitatearen aldetik horrelako neurririk hartzeko. Baina beren txostenetan jartzen du N-121-A errepidea izan dela Nafarroan historikoki hilkortasun handiena izan duen errepidea. Legeak hiru arrazoi aipatzen ditu desbideraketak justifikatzeko: segurtasuna, trafikoaren jartetasuna edo ingurumenerako kalteak. Kasu honetan segurtasuna bakarrik hartuta arrazoi nahikoa du Nafarroako Gobernuak eta hala jasotzen da haien legean. Datuak hartuta ez bazea nahikoa iruditzen, ez dakit zenbat hildako gehiago behar diren, ez dugu ulertzen”.

Garraiolarien zalantzak

Beste aldean garraiolariak ditugu, asko autonomoak, eta orokorrean bezala, haien baldintzek behera egin dute azken urteetan. A-15etik joatera derrigortzen badituzte, arazo nagusia, bidesariak izango dira. Azken urteetan, gainera, gehiago jarri dituzte autobide horretan, kamioiek bakarrik ordaindu beharrekoak: “Ez da Gipuzkoara bakarrik mugatzen, Bizkaian ere iragarri dituzte, Nafarroan ere bost errepide handitan jartzeko asmoa dute urte bukaerarako. Ez dugu ulertzen zergatik garraiolariak bi aldiz ordaindu behar dugun errepideen mantenua. Garraiolariak beste gainontzekoek bezala zergak ordaintzen ditu”, azaldu digu Jon Altunak, Nafarroan 100 bazkide dituen Hiruki euskal garraiolarien sindikatutik.

“Bidesariekin gastua handitzen da. Berez horrek ez zuen arazo izan behar, bezeroari pasatzen baitzaio bidesariaren gastua. Okinak egiten duen bezala, irina garestitzen baldin badiote, ogia garestituko du. Ze gertatzen da? Sektorea oso estu dabilela eta garraiolari gehienek zailtasun handiak dituztela gastu horiek fakturan txertatzeko. Enpresek esaten dute, “ez duzu prezio honetan egin nahi? Ba beste bat topatuko dut”, eta garraiolariak ez du bezerorik galdu nahi. Garraiolariak berak hartzen du bere gain gastu hori. Eta kamioi bat erostea inbertsio handia da”.

Bidesarien oztupoari, beste hainbat gehitzen dizkio Alberto Latorrek, 800 bazkideko Tradisna garraiolarien sindikatuko koordinatzaileak. “N-121-A errepidea erosoena da garraiolariendako, bidesariak ez izateaz gain, bidea motzagoa delako. Tontakeri bat dirudi 1000 kilometroko bidea egiten duenarendako, 24 kilometro gehiago egitea, baina denbora horrek hurrengo egunean deskargatzea suposatzen dezake”. Latorreren arabera, gainera, A-15a ere arriskutsua da kamioilariendako: “Leizaraneko aldapa, Belatekoa baino arriskitsuagoa da kamioilariendako”. Baztango auzokidea eta 30 urtez kamioiarekin ibilitakoa da Latorre. “Errepidearen arriskua handia da, zalantzarik gabe, izugarrizko trafikoa duelako. Eta, bi norabidetako errepide bat, beti arriskitsuagoa delako. Baina, horregatik, guk beti eskatu dugu 2+2ko errepidea (zentzu bakoitzeko bi erraietako), eta ez 2+1, egiten ari direna”.

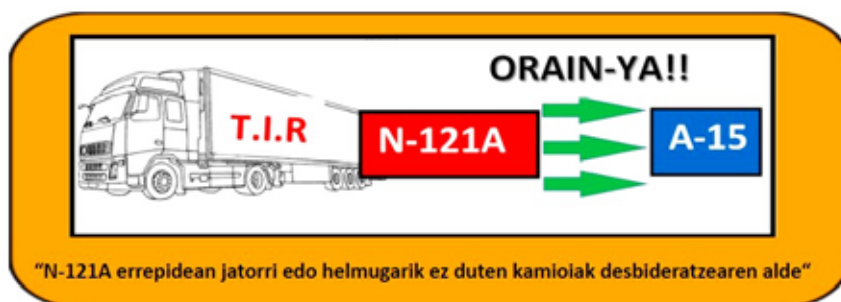
Mikel Uriarte:

“**Nafarroako gobernuko txostenetan jartzen du N-121-A historikoki errepide**”

Errioxa eta Katalunia, adibide

Kamioien desbideraketa bezalako neurriak hartu dituzte jada Estatuko beste herrialde batzuetan, adibidez, Errioxan eta Katalunian. Plataformak aurrekari horiek hartu ditu adibide gisa. Bertan posible izan da garraiolariendako kalteak murriztea: “Guk beti defendatu dugu egin beharreko desbideraketak, Katalunian eta Errioxan egin den bezala, bonifikazioak ekarri beharko lituzkeela garraiolariendako. Bertan %50a bonifikatzen zaie bidesaria, hor dute behar duten laguntza. Nik uste dut horrela garraiolariak berak ere eskertzen duela bide seguruago batetik joatea”.

RACC estatu mailako elkarteak egin ditu Katalunian N-II, N-240 eta N-340 errepideetan kamioiak desbideratzeak izanen lituzkeen onuren azterketak, horregatik, hori du hurrengo helmuga N-121-A plataformak: elkarte honi kamioiak desbideratzeak sortuko lituzkeen abantaila eta onuren inguruan, Nafarroako Gobernuak egin ez duen azterketa tekniko eta profesional bat egitea eskatuko diote.

Giomar eta Adarbakarra

Garai hartan **Santxo Handizkiak** gobernatzen zuen Nafarroan. Doña Aldonzarekin ezkontuta zegoen eta bi alaba zituzten: Violeta eta Giomar.

Arratsalde batean urrutiko lurraldeetara zihoan zaldun bat ailegatu zen gaztelura. Ikuste hutsarekin, **zalduna** eta Giomar **itsu-itsuan maitemindu** ziren elkarrekin. Baina biharamunean zaldun gazteak bere bideari segitu zion eta ez zen sekula gehiago itzuli, gerran hil baitzen. Giomar oso triste jartzen zen bere zaldunaz oroitzen zen bakoitzean, baina gurasoak ez kezkatzeagatik ez zuen deus erakusten.

Joan ziren urteak, Doña Aldonza hil egin zen eta Santxoren bihotzean atsekabea sartu zen. Gizon sendo eta azkar hura **akituz zihoan** egunetik egunera

eta heriotzak noiz eramango zain zegoen bere emaztearekin berriro biltzeko. Mediku eta **petrikilo** askok ikusi zuten, baina ez zuten erremediorik aurkitu.

Egun batean, ordea, erromes zahar bat etorri zen gaztelura eta **eria** arreta handiz begiratu ondoren, hala erran omen zuen.

*"Don Santxo sendatuko da. Aski izanen du horretarako sendabelarrez prestatuko diodan edaria hartzea. Baina adarbakarraren adarraz egindako edalontzian hartu beharko du, eragina izan dezan. Beteluko basoan bizi da adarbakar bat. Piztia basatia da, arriskutsua, eta hura harrapatzea **hagitz** zaila da, arima garbia izanik amodiozko **atsekaberik** sekula izan ez duenari bakarrik errendituko zaio".*

Anderea eta Adarbakarra. XV. mende bukaerako Flandeseko tapiz baten irudia. [Wikipedia](#)

Begirada guztiak Violeta eta Giomar zeuden aldera zuzendu ziren. Ahizpa zaharrenak segituan eskaini zuen bere burua, bera joanen zen piztiaren bila. Eta hala, Violeta Beteluko basora sartu zen. Minutu gutxira, ordea, adarbakarraren irrintzia aditu orduko, **arrunt** izututa, lasterka eta negarrez itzuli zen gaztelura.

Bitartean Don Santxok **okerrera egin** zuen. Orduan, Giomarrek arkulari onenak aukeratu zituen eta basora abiatu zen piztiaren bila. Oraindik ere atsekabea ematen zion zaldunarekiko amodioak, eta arrisku handian zegoela jakinik, erne ibiltzeko agindu zien arkulariei.

Joan ziren, bada, basora. Giomar aurreratu zen eta **luze baino lehen** azaldu zen adarbakarra. Neskari hurbildu zitzaion eta hark laztantzeko asmotan eskua luzatzean, piztia haserre **oldartu** zitzaion. Arkulariek geziak jaurti zituzten eta adarbakarra hil zuten, baina beranduegi zen, Giomar hila baitzen. Soldaduek gaztelura eraman zituzten neskaren gorpua eta adarbakarraren adarra.

Santxo Handizkia sendatu egin zen, baina ez zen luze bizi izan, bere alabaren heriotzak bihotza **erdibitu** baitzion eta orduan ez zegoen inon **gaitz** hura sendatuko zuen erremediorik.

Anderea eta Adarbakarra ▲

Hiztegia

Adarbakarra: unicornio

Zalduna: caballero

Itsu-itsuan maitemindu: enamorarse a primera vista

Akituz zihoan: se iba agotando

Petrikilo: curandero

Eria: enfermo

Hagitz zaila: muy difícil

Atsekabe: aflicción, sufrimiento

Arrunt izututa: muy asustada

Okerrera egin: ira peor

Luze baino lehen: antes que tarde

Oldartu: embestir

Erdibitu: partir

Azoka ibiltaria iritsi da, bigarrenenez, gure eskualdera

Aurreko Pulunperen batean iragarri bezala, itzuli da Mendialdeko Azoka Ibiltaria. Pasa den urtean egin zen herriz herri eta eskualdez eskualde mugitzen doan azoka honen lehenengo edizioa. Orduko arrakasta ikusita, Cederna Garalurrek eta Mendialdeko ekoizleek aurten berriz antolatzea erabaki zuten.

Maiatzaren 9an abiatu zen Araitzen, Leitzan apirilaren 25ean egitekoa zena koronabirusaren inzidentziagatik bertan behera utzi ondoren. Eta orain, gure eskualdera ere iritsi da. Uztailaren 4an izan zen gurean lehenengoa, Latasan. Hogei postu zenbatu genituen, artisauen eta ekoizleen produktuak saltzen izan ziren goiz osoan. Aurrekoetan bezala, gainera, Habelarte baserritarren elkartearen aurkezpena eta haien produktuen zozketa bat egin zen. Imotzen, gainera, 10:30etatik 12:30etara Etxalekuko Gero Arte tailerrak keramika ikastaro bat eskaini zuen.

Ondoren, Basaburuan egiteko txanda etorriko da, Uztailaren 25ean. Eta, gogoratu, irailean Atetzen ere izanen da.

Tartean, Araitzen eta Leitza izateaz aparte, Aldatzen eta Goizuetan ere izan da. Gure eskualdeko herrietan izan ondoren, Aresotik ere pasako da, eta Lekunberrin amaituko da azaroaren 7an. "

MENDIALDEAKO
AZOKA
IBILTARIA
uztailak 4, igandea 10:30-14:00 Latasan

Keramika tailerra: Geroarte
Habelarte aurkezpena eta bertako produktuen zozketa: 12:30
Azokaren menua: 25€, Biltegin 948-361976

Postuak

IMOTZ

- Arteta arditegiak: Ardi gaita
- Belar: aborotzio labeak
- Ekoloizleak: Arditza gaita, artaizak
- Elejotatzen: Mankoma, Mankoma, Mankoma
- Geroarte: keramika eta egur zibolari
- Ipuinak & more: Urturak, Urturak, Urturak
- Plazak: gozategiak, gozategiak, gozategiak
- Zapatari: Zapatari

BASABURUA

- Amasuluki: Belarizakak

LEKUNBERRI

- Kihanc: Kihanc

ARAITZ

- Mankoma: Ardi gaita

LEITZA

- Saralegi taloak: taloak
- Geroarte: Ardi gaita

BESTEAK

- Eskurdi: egur
- Paulina: eraketa marmeladak
- Katealde: Pabak
- Xortak: Urturak
- Su ta lur: keramika eta belarizakak
- Agada Gokotxa: Jizketa
- Habelarte: Mendialdeko Baserriaren elkartea

Imozko azoka ibiltariaren kartela

Orokietako Ostatuak baditu kudeatzaile berriak

Ekainaren bukaeran jakinarazi digutenez, Orokietako Ostatuak baditu honezkero kudeatzaile berriak. Hain zuen, Fernando eta Mari Jose izanen dira hemendik aurrera ostatua kudeatuko dutenak. Eskaerak egiteko aukera zabalik izan du Kontzejuak azken hilabeteotan, eta adierazi dutenez, hautagai gehiago ere egon arren, bakarrak izan ziren beharrezko dokumentazio guztia aurkeztu zutenak. Beraz, horientzat izan da esleipena.

Otsailean utzi zuen Orokietako Ostatura eta bertan zegoen Scape Rooma eskualdeko Ernaizu kooperatibak, hainbat urtez kudeatu ostean. Koronabirusak ostalaritzan eragindako zailtasunen ondorioz hartu behar izan zuten erabaki zail hori. Herritarrek ere pena handiz hartu zuten berria. Orain, berriz ere, elkartzeko gunea irekita izanen dute Orokietan. Albiste hona, dudarik gabe!

Orokietako Ostatura

Juanita Barberia Aranguren Iriberriko alaba zendu da, 105 urtetan

Atezko Iriberriko alaba, Juanita Barberia Aranguren, maiatzaren 26an zendu zen, 105 urtetan. 1915eko uztailaren 6an jaio zen eta bataioa Muskizko elizan hartu zuen. 1939ko apirilaren 18an ezkondu zen, gerra bukatu berri-berritan, Atalluko Atallumendi bordako Juan Bautista Otxotorena Estangarekin. Iruñeko San Saturnino elizan egin zuten ezkontza. Aspaldi handian alargundua zen Juanita, ia-ia hil artio Atallumendin bizitu zen eta bertan zazpi seme-alaba hazi zituzten.

Atalluko kanposantuan ehortzi zuten Juanita.

Gure doluminak familiakoei. Goian bego.

Natxo Knorr musikariareAn errautsak, Berueteko Ibarneko Borda inguruan

Ekainaren 4an zendu zen Natxo Knorr piano jole eta ekintzaile ezaguna, 75 urtetan. Gaztetan Alemanian lanean ibili ondoren, Euskal Herrira itzuli zen eta Gorka Knorr anaiarekin hasi zen, hasieran taldean, eta gero, bakoitza bere kabuz. Justuki, anaiak adierazi zuen sare sozialetan Berueteko Ibarneko Borda inguruko pagadietan pausatu zituztela anaia zendu berriaren errautsak, nonbait, toki kuttuna zuelako hura.

Bertan atsedean har dezala. Goian bego.

CAMPING - KANPINA

IZARPE

ULTZAMAKO ATEA - PUERTA DE ULZAMA

ESKATU ERAMATEKO JANARIA

Oilasko errea patatekin 13,90€

Paella errazioak 9,5 €

Pizzak, Hanburgesak...

eta.... Ostegunero
sak aldera Pintxo Pote

Eguneko Menua
Asteburuko Menu berezia
Pizzak, Hanburgesak
Plater konbinatuak
Paellak....
eta askoz gehiago

iritzia

Andoni Egaña

Berria

Babesa

2021eko ekainak 27

Unibertsitatea. Punky itxura osoa demaion janzkera darama mutil gazteak. Ondo. Irakaslearen gelara doa ipini dioten nota batekin ez datorrelako bat. Bikain. Ez doa bakarrik irakasleari aurre egitera. Amarekin doa. Suspenso.

Ez da erraza izan pandemia garaia nerabe edo gaztearentzat. «Guk zer egingo genukeen horien adina bagenu, horrelako egoera batean? Horiek egiten duten gauza bera» esanda isilarazi dugu errua beti gazteena dela uste duen hainbat aho kritikari. Baina bada kontu bat kirrinka eragin didana. Gazteen gau-bileren ondorioz xextraren bat sortu izan denean, gurasoek hartu dute erantzule papera. Gurasoak sumatu ditugu Poliziaren gehiegikeriak salatuz. Eta gurasoak, Poliziaren utzikeria salatzerakoan ere. Ez «bai» eta ez «ez». «Hik ikusiko duk...» zen gure etxean baimen-eskeentzat gurasoek zeukaten erantzunik eraginkorrena. Erantzule bakar zerori zarela jakiteak asko laburrarazten du pausoa...

Ulertzen dut gurasoen jarrera. Seme-alabei babesa ematea, —are gehiago kausa juxtu baten aurrean— erraietatik sortzen den zerbait da. Baina bizitzan, aro orok du bere ezaugarria. Eta adin jakin batekoen ezaugarri da, gurasorik onena baino lagunik txarrena hobetzat hartzea. Gure hurbildu nahian, ez diezaiegun hori ere kendu gazteei.

Haize Berriak plataformak antolatutako ultrakorrikak eskualdea zeharkatu zuen ekainaren 26an

Ekainaren 26an eta 27an izan zen 165 kilometroko ultrakorrika, eta Odieta eta Anue zeharkatu zuen ekainaren 26an. Izan ere, SACYR enpresak 200 metroko haize errotak jarri nahi dituen tokietatik pasatu ziren korrikalariak, bertako edertasuna erakusteko eta beste energia eredu bat eskatzeko helburuarekin.

Roberto Pascual 'Paski' korrikalariak gidatu zuen erronka, 165 kilometro egin zituen 40 ordutan, tarteka hainbat herritarren laguntzarekin. Bestelako eredu energetiko baten alde lan egiten duen Haize Berriak plataformak antolatu du ultrakorrika, parke eolikoak kaltetuko lituzkeen mendiak eta basoak zeharkatzeko, "arriskuan dauden tokien edertasuna erakusteko".

SACYR enpresak eraiki nahi duen parke eolikoaren haize errotak Nafarroako Iparraldeko hainbat bailaretako mendietan jarri nahi dira, haien artean Odietan eta Anuen. Gainontzeko eskualdeak hurrengo hauek dira: Esteribar, Ezkabarte, Xulapain, Olaibar, Erro, Eguesibar eta Arriasgoiti.

Horiek guztiak zeharkatu ziren, Antxoritzen (Esteribar) hasi eta bertan amaituz eta lekukoa bailara batetik bestera pasatuz

Lasterka eginez eta lasterkariak animatuz har zitekeen parte ultrakorrikan, baina baita kilometroak erosiz ere.

Odieta eta Anue zeharkatu zuen ekainaren 26an ultrakorrikak

Esan Erran irratiko Egun Ero saioa, oporretara

Ekainaren 23an, San Juan bezperarekin eta udako solstizio egunarekin batera izan genuen Egun Ero irratsaioaren 2020-21eko azken saioa. Baina, azken urteotan egin dugun bezala, ikasturteari agurra emateko ekimen berezi bat izan genuen larunbat hartan, ekainaren 26an, Iraizotzen (Ultzama).

Eskualdeko musikariek kontzertua eskaini ziguten eguerdian: Larra Bideak proiektuko Iñaki Larraiotz ultzamarrak, irratiko kolaboratzaile denak, inauguratu zuen festa eguna. Ordu erdi inguruko kontzertua eskaini zigun Iraizozko Ostatuko terrazan bildutakooi. Segidan, Ultzamako beste herritar batek

jotzen duen taldearen kontzertua izan genuen: Abian taldearena. Lizasoko Itziar Olaguek biola jotzen du taldean, Txantreako Maialen Aizpun eta eta Nahia Garaikoetxearekin batera.

Giro bikaina egin zuen, terraza beteta zegoen eta musika onaz gozatzen ospatu genuen ikasturte amaiera, beraz. Bukatzeko, irratiko kolaboratzaile eta lagunekin bazkaria izan genuen Ostatuan. Eskerrik asko musikariei, Ostaturkoei, bazkarira animatu zinetenei eta baita hurbildu zineten gainontzeko guztiei ere! Irailean indarrez eta energiaz beteta bueltatuko gara Egun Ero irratsaioarekin!

▲ Abian taldea Iraizozko kontzertuan

**TXAKUR
JANARIA**

CARLOS 660781595
Pili 650206699

Uztailaren 17an itzuliko da Gartzarongo Pilota Txapelketa

Pasa den urtean bertan behera gelditu ondoren, uda honetan, bai, aukera izanen dugu esku pilota berriz ikusteko Gartzaronen. Urriaren 13ra bitartean iraungo du txapelketak, eta aurten, edukiera mugatua izanik, 155 bikote lehiatuko dira.

Hainbat kategorია bete egin dira; umeenean, haurren mailan, gaztetxoenean eta helduenean 32k eman baitute izena. Gazteen kategorian, ordea, 23 apuntatu

dira, eta emakumeenean lau bikote. Azken hauen kasuan, aurreko urteetan izena eman izan duten batzuk aurtengoan ezinen dute bertan egon, ADOS pilota kluba sortu eta pilotari profesionalak baitira orain. Esan bezala, osotara 155 bikote dira.

Beraz, apuntatu data agendan, uztailaren 17an hasiko da Gartzarongo Pilota Txapelketa eta urriaren 13 bitartean iraungo du.

▲ Gartzarongo pilota txapelketa

Sega ere itzuli da uda honetan

Etxalekun jokatu zen Euskal Herriko Sega Txapelketako ligaxkaren hirugarren saioa eta finala, uztailaren 3an. Garaileak?? Aurten XII. edizioa izan da, pasa den urtean antolatu ezin izan zutena. Aurreko kanporaketak Zaldibian eta Altzon izan ziren.

Aurten 12 urtetik gorako 33 segalarik parte hartu dute Euskal Herriko XII. Sega Ligan: 11 gizonexkok, 11 emakumezkok, 16-17 urtekoetan lauk, 14-15 urtekoetan bik eta 12-13 urteko gaztetxoetan bi mutilek eta hiru neskak.

Maila bakoitzean ebaki beharko sailaren neurria aldatu egiten da, beti ere European egiten denaren berdina izaten dena: gizonak 10x10 metroko saila mozten dute eta emakumeek 5x7 metrokoa; gazteetan, berriz, 16-17 urtekoek 5x10 metroko saila ebaki behar dute, 14-15 urtekoek 5x7 metrokoa eta gazteenek 4x5 metrokoa.

▲ 2019an Udabean izan zen Sega txapelketa

ADOS klubeko pilotarien partida Erason

Ekainaren 26an emakumezkoen pilota partidak jokatu zituzten Erasoko frontoian. Euskal Herriko txoko desberdinetan ari dira partidak jokatzen astebururo ADOS klubeko pilotariak. Hain zuzen, maiatzean sortu zuten lehendabiziko emakumezko pilotari profesionalen kluba, haien baldintzak hobetzeko eta emakumezkoen pilotari ikusgarritasuna eta bultzada emateko asmoz.

100 urte bete berri dituen Erasoko frontoian bi partida izan ziren. Hasteko, giroa berotzeko neska gaztetxoek jokatu zuten partida, bi zatitan jokatu behar izan zutena, tartean euri zaparrada bota zielako eta partida gelditu behar izan zutelako ondorioz. Antolatzaileen eta herritarren artean zorua lehortu eta partidekin jarraitu zuten gero. Gaztetxoek ondotik, ADOSeko pilotariena iritsi zen: Andrea Aldaregia latasarra eta Maite Ruiz de Larramendi Naroa Agirre eta Irantzu Etxebesteren aurka aritu ziren. 22 eta 16 irabazi zuten Aldaregiak eta Ruiz de Larramendik. ADOS pilota klubetik eskerrak eman dizkiote Imozko Udalari emandako laguntza eta erraztasunengatik. Izan ere, ekainaren hasieran Etxalekuko frontoian ere jokatu zuten beste partida bat.

▲ Pilotari gaztetxoek jokatu zuten lehen partida

▲ ADOSeko pilotarien partida hasiera

Larraintzarko

ikastetxea

Eskola eredu eraldatzeko bi programa esku artean

Duela bost ikasturte inguru abiatu zuten Larraintzarko eskolan Sustraiak proiektua, ikasleei inguru hurbila ezagutzera bideratuta dagoena. Berriagoa da Kili-Kili egitasmoa; ikasturte honetan, eguberrien bueltan abiatu zuen bere bidea, eta eskolako eraikina gaur egungo metodologia berrietara moldatzeko helburua du. Bi ekimenek, eskola sartuta dagoen Hezigarri –hezkuntza-metodologia berritzaileak bultzatzeko Nafarroako Gobernuaren programa– proiektuarekin batera, helburu bera dute: eskola egungo hezkuntza-eredu berrietara egokitzea.

Ikasturtea amaitu berritan elkartu gara Luis Lizarribar eta Ana Mutuberria Larraintzarko ikastetxeko irakasleekin eta Sustraiak eta Kili-kili proiektuetako kideekin. Ikasleak honezkero oporretan badira ere, lanez gainezka harrapatu ditugu, besteak beste, datorren ikasturterako proiektuok lantzen. "Kutxekin egindako ariketa batekin amaitu dugu ikasturtea: ikasle bakoitzak kutxa bat zuen eta bertan ikastetxean zer falta den eta zer eginen luketen irudikatu behar zuten. Kutxa guztiekin dorre moduko bat egin genuen gero", dio

Lizarribarrek. Hain zuzen, ikastetxean abian dituzten bi proiektuak sinbolizatzen zituen ariketak: ikasleen beharretara eta gaurko garai berrietara egokitutako metodologiak eta horretarako espazio fisikoa egokiak lortzea.

Ingurumenarekiko errespetua eta inguru hurbilaren ezagutza

Bi adar horiek batzen dira Sustraiak proiektuan. "Hirugarren zikloko irakasle batzuk hasi ziren inguruko gauzak lantzen, ikasle askok inguru hurbila ezagutzen ez zutela konturatu zirelako", azaltzen du hastapena Lizarribarrek. Inguruko herrietatik ibilaldiak eta antzeko ekimenak antolatzen hasi ziren, ongi pasatzeko asmoz baina aldi berean inguruarekin lotura eginez. Gerora, eskolako hezkuntza proiektua berritzeko momentua iritsi zenean, guraso elkartetik proposatu zieten abiatutako ekimen horietan gehiago sakontzea eta proiektu bezala abiatzea. Nafarroako Gobernutik ere laguntzak jaso zituzten orduan.

Dena den, ez da eskola Sustraiak proiektuaren baitan ekintzak antolatzen dituen agente bakarra. Hain zuzen,

guraso elkartetik ekimen ugari antolatu dira azken urteotan, Abaunkzo kobazuloko bidearen txukunketa eta garbiketa auzolana edota zuhaitz zaharren erakusketa, adibidez.

Hurrengo ikasturtean, ura protagonista

"Ingurumen gaietan ikasleak sentsibilizatzea, haien herriak ezagutzea eta bertan dituzten gauzei balioa ematea da helburua", dio irakasleak. Heldu den ikasturtean, esaterako, uraren gaia landuko dute proiektuan, eta eskualdeko herrietan dauden labaderoak ezagutzeko aprobeitatzeko dute aukera. "Nortzuk erabiltzen zituzten? Noiz arte? Ura noiz iritsi zen etxeetara?". Galdera horiei eta beste askori erantzuna ematen saiatuko dira datorren ikasturtean.

Maila bakoitzeko ikasleekin modu desberdinetan landuko dute gaia, eta ingurumen zerbitzuak ematen dituen eskualdeko Garrapo enpresaren laguntza ere izanen dute bidean. "Gauza oso garrantzitsua da ikasleek gustura hartzen dutela parte ekintzetan, emaitza onak ari dela ematen eta inplikazio handia lortzen ari garela, bai haien eta baita haien familien partetik ere", gehitzen du Lizarribarrek.

Gainera, eskola teorikoetan ematen dutena alde praktiko batetik

Eskolako espazioa hezkuntza-proiektuari lotzeko beharretik sortu da Kili-Kili

lantzeak erraztu egiten du ikasketa prozesua. "Proiektu honetan, askotan, praktikan ikusten ditugu gauzak lehenik, eta gero handik teoriara joaten gara. Batzuetan teoria oso abstraktua da eta errazagoa da gauzak praktikotik abiatuta ulertzea", dio Lizarribarrek. Auzako urmaela ikusteko txangoak egitea, hegaztiak behatzea, herrietako iturriak ezagutzea, uraren gaiarekin lotuta kimika lantzea... ziklo bakoitza zer egin dezakeen pentsatzen ari da orain, proiektua kurrikulumean nola txertatu eta ikasturtea egituratu zehazten.

"Fluxu guzti honetan hiru parteak, familiak, ikasleak eta ikastetxeak bat eginez proiektu polita eta borobila atera da, eta honek ere badu lotura Kili-Kiliren asmoekin eta metodologia aldaketarekin", dio Lizarribarrek.

Kili-Kili: eskolako espazio fisikoa metodologia berrietara egokitzen

"Eskola zaharra dugu Larrainzarren, beste hezkuntza-garai eta -metodologia batekoa. Kili-Kili proiektuarekin zein egoeratan gauden eta egungo metodologia berrietara nola moldatu aztertzen ari gara".

Horrela azaldu du proiektuaren izaera Ana Mutuberriak, eta horixe bera da proiektua aurkeztuz zabalduetako prentsa oharrean ere azpimarratzen dutena. Hain zuzen, 1965ean sortu zen Larraintzarko ikastetxea, eta geroztik gauzak asko aldatu badira ere, eraikinak eta eskolako espazioak berdintsu jarraitzen du.

Eskola iaz sartu zen metodologiaren inguruko gogoeta egiten duen Hezigarri programan, eta beraz, eskolako espazioa ere hezkuntza-proiektuari lotzeko beharra ikusten zuten ekimenaren bultzatzaileek. Hezkuntza-komunitate guztia dago Kili-Kili proiektuan presente: Udala, familiak, ikasleak eta irakasleak. Horiez gain, arkitektoek ere osatzen dute lan talde motorea.

Hausnarketa prozesuan ari dira orain, baina urri bukaerarako fase horrek bukatua egon beharko du, proiektua aurkeztu beharko dutelako Nafarroako Gobernuaren diru-laguntzak jasotzeko. Prozesua ez da orduan amaituko, dena den. "Kili-Kili proiektua epe luzera begirako zerbait da, eta hausnarketa prozesu horretatik ateratzen denarekin ikusi beharko da gero ze ate jo edo zein bide segituko duen", azaltzen du Mutuberriak.

▲ Kili-kili proiektuko Ana Mutuberria eta Sustraiak-eko Luis Lizarribar

Eguberrietan proiektua aurkeztu zutenetik hainbat ekimen egin dituzte: Abartzuzako Zumadira, Arbizuko Herri Eskolara, Mutiloako Irulegira eta Txantreako Jesutinetara bisitak eta hezkuntza-komunitateari zuzendutako hitzaldiak, esaterako. Jarduera guzti horiek etenalditxoak izanen dute udan, baina ondoren berriro ekiteko asmoa dute proiektuaren bultzatzaileek. "Irailean eta urrian gelaz gela ikasle guziekin gogoeta egingen da, material manipulatioen bidez haien iritzia jasotzeko", dio Mutuberriak.

Azken batean, ikasleak beraiek dira eskolako espazioa hobekien ezagutzen dutenak, eta haien nahiak eta beharrak jasotzea ezinbestekoa izanen da etorkizuneko eskola eraikitzeko. Noski, hezkuntza-komunitateko gainontzekoen, eta bereziki irakasleen inplikazioa ere ezinbestekoa da. Momentuz, bi proiektuetako kideak pozik daude

Momentuz, bi proiektuetako kideak pozik daude irakaslearen jarraitzearekin eta haien parte-hartzearekin.

Ikasleen nahiak jasotzen zituzten kutxekin dorrea osatu zuten ▼

Gaizka Bakedano: “Oso pozik gaude herritarren erantzunarekin”

Soraurengo (Ezkabarte) Gaizka Bakedano Iribarren da martxoaz geroztik Aizarozko Ostatuaren kudeatzailea. Pandemia betean iritsi zen Basaburura, baina hilabeteotako ibilbidearekin eta herritarren aldetik izandako erantzunarekin oso pozik azaldu da gaztea. Aita eta beste langile bat ere ari dira egunerokoan lanean. Gosariak, hamaiketakoak, eguneko eta asteburuetoako menua... eskaintza zabala dute Aizarotzen.

Aurkeztu zuen burua, nortzuk zaudete Aizarozko Ostatuan?

Nik hartu nuen Ostaturia printzipioz, baina hasieratik aita ere laguntzera sartu zen, hasieran ez genekielako nola funtzionatuko zuen; pandemia dela, murrizketak zirela... baina tira, azkenean ikusi dugu harrera oso ona izan duela bai herrian bai bailaran, eta, beraz, aita eta Arrarasko gazte bat kontratatu ditugu. Hiru gaude lanean, beraz, baina amak ere laguntzen digu batzuetan.

Zer dela eta iritsi zinen Aizarotza? Bazenuen eskualdearekin harremana aurretik?

Bai, etortzen ginen frontoira jolastera, edo onddo bila... Urrozko taberna bat hartzeko negoziaketetan ari nintzen hango jabearekin, baina ez genuen adostasunik lortu, eta orduan hemengo neska batek esan zidan Aizarozko Ostaturia ere hutsik zegoela. Etorri nintzen, lekua asko gustatu zitzaidan, eta gelditzea erabaki nuen. Sorauren bizitzen jarraitzen dut, egunero egiten dut joan-etorria, baina asteburuetan hemen gelditzen hasi naiz.

Mugimendua badago herrian, ezta?

Bai, bai. Herri oso dinamikoa da, jende gazte asko dago, familiak... badu bizitza. Azkenean, orokorrean jende gaztea landa eremutik

joaten ari bada eta herriak oso zaharkituak gelditzen ari badira, hemen guztiz kontrakoa gertatu da: jende gazte asko etorri den herri bat da, eta saltsa handia du.

Ostalaritzan esperientzia bazenuen aurretik?

Zerbitzari izan naiz, baina nik neuk negozio bat kudeatzean ez dut esperientziarik. Probatzeko gogoia nuen, egia da garai kuriozoak direla probatzen hasteko, baina tira... Ez nuen gehiegi pentsatu, asko pentsatu banu agian ez nintzen animatu izan garai zail hauetan hartzera, baina tira, agian beste alde batetik garai ona ere bada: jendeak berriro sozializatzeko gogoia du, eta gure kultura da tabernetan sozializatzea. Gainera, ostatuak estalpea duenez, nahiko ongi joan da barrualdea itxita egon den denboran ere.

“Jendeak berriro sozializatzeko gogoia du, eta gure kultura tabernetan sozializatzea da”

Eta, nolakoa izan da herritarren erantzuna?

Jendea poz-pozik dago, herrian taberna izateko gogo handia zuten; azkenean, ia bi urte eman ditu tabernak itxita. Herritarrak oso jatorrak dira, haiekin harremana oso naturala izaten ari da, eta eskertzekoa da hori. Eta ez herritarrekin bakarra, bailarako beste herrietako jendea ere etortzen baita. Oso pozik gaude, bai!

Gaizka Bakedano ostatuaren kudeatzailea, eskuineko aldean ▲

VII. ARGAZKI LEHIAKETA

Joan zen urteko argazki irabazlea, Alfredo Garcia-Falces Larrañetarena

1. SARIA: 300€

2. SARIA: 200€

3. SARIA: 100€

Ametza Elkarteak **ZAZPIGARREN** argazki lehiaketa
zabaldu du aurten.

Hemen bizi den edozeinek hartu dezake parte eta originalak igortzeko
epea **abuztuaren 22an** bukatzen da.

Aurten ere fotografia gaia zabala da, baina zerbait mugatu dugu. Paisaia soilak ez
dira onartuko. **Jendea, bertako lanak, kirolak...**denetatik, baina paisaiak soilik ez.

Ea animatzen zareten, gu sariak banatzeko prest gaude eta.

Esan omen zion behin...(4)

Otañotarren bertso famatuak

AMERIKETARA AMERIKETATIK NATOR.

Pedro Mari Otaño Barriola (1857-1910) Zizurkilgo Errekalde zeritzan bordan jaio zen. Eta oso urte gutxiren buruan Karidadeko bentara pasatu zen bizitzera familia guzia.

Errekaldean, berriz, bere osaba bat gelditu zen bizitzen, Jose Bernardo, hau ere bertsolari bete-betekoa.

Pedro Mari Otañok Argentinan egin zuen bere biziaren erdia. Baina ez behin joan eta han gelditu zelakoz, hiru joan-etorri egin baitzituen. Garbi esateko, hiru egonaldi egin zituen Ameriketara.

Bigarren aldiz joan zenean izanen da noski, honela despeditu omen zituen Pedro Marik bere osaba Jose Bernardo eta gainerakoak:

Agur, nire osaba
ta parientiak,
ariyo, adiskide
ta lagun maitiak;
pena ematen dit zubek
utzi eta joatiak
berriz etortzen banaiz
ez itxi atiak.

Eta portuan itsasontzia hartu zuenean, bere osaba Jose Bernardo Otaño bertsolari bikainak, honela bota omen zion:

Nere illoba, egin bazaizu
Amerikara joan naia,
desio dizut izan zazula
guztiz biaje alaia;
ara joatian eiten bazaizu
onera etorri naia,
Errekaldian an egongo da
zu jaio ziñaden oia.

NOA,

Azkenekoz Euskal Herrira itzuli zenean, 1890. urtean, nonbait bere osabaren bertsoa izaki buruan eta Donostiara iritsi, bere lagun baten etxera joan eta honekin azaldu omen zen Zizurkilgo bere osabaren bisitatzer eta bordako kanpoko ataria erdi irekian eta osaba barnean zain zuela horrela aritu ziren bertsotan:

*Osaba, baldin ez badaduka
eiteko aundiyeen bat or,
gizon bat dago berorren galdez,
ate-ondoraño betor.
Berorrek ondo dakiyena da
agintzen dana dala zor:
bera jaio zan oiaren billa
illoba oraintxe dator*

OSABAREN ERANTZUNA:

*Nire illoba, esaten dizut
ongi etorri zerala;
jaiotako oia jantziko dizut
gusto aundiz bereala,
erropa zuri ederrenakin
parpallak darizkiola,
sinestapena izan dezazun
biyotzez nai dizudala.*

ILLOBARENA

*Esperatutzen nuan bezala
egin nau errezebitu:
gizon on baten sentimentuak
zeñek bedorrek baditu.
Mesede asko egin izan dit
denak esango banitu;
bañan memori sinple askotan
ezin litezke kabit.*

OSABAREN ERREMATEA:

*Eskerrik asko esaten dizut
aitormen ori dalako;
orregatikan gure etxian
ezer etzaizu faltako;
edari onak izango dira,
aukera, berriz, jateko;
zure aitzekin biyok ederki
tripak ditugu betek.*

Ilobak osabari berorreketan hizketan, dotore. Ez ziren horrela ariko, zuketan ariko ziren, baina momentu horretan berorreketan egitea gogoratu zitzaion Pedro Mariri errespetua eta begirunea erakusteko, gauza inportante baten eskean zebilen eta. Zeinen poliki izan zen bion bertsoaldia, zeinen poliki, berorreketan, ohearen eskean datorren illoba, eta osaba, etxeko nagusi bezala, ongi etorria eta ohearen eskaintza egiten.

▲ Pedro Maria Otaño Barriola (1857-1910)

Erran men'tzion..., esan ben'tzion...

Hiztegia

Oia: Ohea=goatzea

Parpalla: Ehunezko zatia, apaingarri gisa arropen erantzen zaiena.

Aitzekin=aitzakian

Berorreketak=beroriketa (batuan) Errespetu handiko hizketa da, orain ia inork ibiltzen ez duena.

Oharra: Nai dizudala: guk ere horrela erabiltzen dugu. Orain maite zaitut gehiago besterik ez da erabiltzen.

Oharra: Nai dizudala: guk ere horrela erabiltzen dugu. Orain maite zaitut gehiago besterik ez da erabiltzen.

HERRI JAKINTZA.

Nai bauzu aise izan, deus izan ez. Edo berdin-berdina dena: Nai baduzu aise izan, etzazula deus izan. Hala ere, denok gabiltza zerbaiten atzetik.

Atsotitz hau aspaldian Berueten entzun nuen lehen aldiz. Etxalekun ere garai berdintsuan. Hala ere, nori aditu nien oraindik gogoan dut.

KORONABIRUSAZ

Etxean gelditzea omen da gerra hau irabazteko metodorik hoberena. Gerra? Baina ba al dakigu zer den gerra? Zein laster atzendu zaigun 1936-1939ko gerra. Zein laster!

HAU ERE KORONABIRUSAZ

Ez hain aspaldi, Miguel Angel Villarroja, Defentsarako Estatu Gorenaren burua hizketan telebistatik: "Las Fuerzas Armadas siguen trabajando sin descanso para derrotar al virus."

Ez nekien horrelako apunteria ona zutenik birus ñimiño baten jotzeko. Eta zailago egiten duena ikusten ez dena izanik. Horrelakoetan nora apuntatzen ote dituzte beren fusil eta kanoiak?

Defentsarako Estatu Gorenaren burua hizketan. Zein urrun, zein arrotz eta zein zein, zein... egiten zaizkidan buru horiek. Ez, horiek ez dira gure herrikoak, horiek ez dira nire bihotzekoak; ez, ez, ez dira.

JOXE ETA PELLO GAZTEEN GAINEAN HIZKETAN

Joxe oso-oso haserre dago, bere semeak egin beharreko zerbait bazter utzi duelako.

-Hola duk hori! Dena utzi! Deus egin ez! Ardurarik ez dik eta okerrago dena, ez dik hartu nahi! Besteen bizkar bizi nahi dik.

Hau eta bestea eta bestea eta hura, isiltzen ez. Semearengatik hasi eta hor segitu du gazte guzien kontra. Prestutasun gutxi, berekoikeria gogorra, aditzen ez... entzun beharra zegoen!

Eta aldamenean Pello, Joxeren kintoa, lagun mina, den-dena adituz, isil-isilik. Halako batean, sermoia eta osti txarra baretuz-baretuz joan zaiotenean Joxeri, hala bota dio, leun-leuna:

-Joxe, hik haziko huen ba semea? Herorrek edo zeroiek hazi eta heziko zenuten ba! Bai, eta orain, besteok kulpak!

Joxek burua goratu eta begira-begira gelditu zitzaion. Mutu. Pellok arrazoi bete-betekoa bota zion eta zer esan jakin gabe gelditu zen.

HITZ JOKOAK:

Ardiak gosez eta artoa erostea joan ezin. Hitzekin jostatzea jendeari asko gustatu izan zaio. Lagunarteko ihardunetan, estatuko zokoetan eta noiznahi eta nonahi on zen hitzekin jostatzeko.

Hona hemen Leontzio igoarrak kontatutako hitz jostaketa bat:

Lenau're elurre in'bentzin ta, ardiik elurrekin; ta pentsuik gai duikai, ta norbattek esan ben'tzin:

-Oain elurre ta, ardintzat maize eosteko're... elurre!!!

Ondokoak hala esan men'tzion:

-Eosi! Gordiñe balaukete're, yan litekek hok!

Elurra eta gosea, pareja ederra! Hala izan da beti. Bai horixe!

▲ Birusaren bila Iruñeko karriketan. Ez zuten zorte handirik izan, moxorro bat ere ez baitzuten atzeman. Beste zerbaiten bila ote zabilzan?

Emakume bertsolariak, gure aldetara

‘Gure aldetara. Nafarroako emakume bertsolariak’ diskoa argitaratu du Bertsozaleen Elkarteak

14 kante osatzen dute diskoa, tartean Joana Ziganda oskoztarrak idatzitako eta abestutako bat dago. Lanak, gainera, Luzia Goñi basaburuarrari omenaldi txiki bat egin nahi izan dio, azkeneko kantan Estitxu Arozenak, txapelketa bat irabazi zuen lehenengo emakumeak, bere bertso bati ahotsa jarri baitio.

“Nago akostunbratuta nire aldetara ibiltzen, formalidadeei baino gehiago” esaten zuen Orokietan sortutako eta Gartzaronen hazitako Luzia Goñi bertsolariak, eta izaera indartsuko emakume honen hitzak hartu nahi izan ditu Nafarroako Bertsozaleen Elkarteak diskoa izendatzeko. laz zendu zen Goñi, eta bere sortatik bertso bat hartu nahi izan dute kanten zerrenda ixteko. Lehenengo aldiz txapelketa bat irabazi zuen emakume bertsolari Estitxu Arozenak jarri dio ahotsa hamalagarren bertso horri.

Hain zuzen ere, diskoak dituen helburuen artean, nagusienetakoa “Nafarroako emakume bertsolariei ahotsa ematea, proiektu honen bidez elkarren arteko sarea sendotzea, eta emakumeek bertsolaritzan esateko dutenari bozgorailu bat eskaintzea” da, Joana Ziganda bertsolari oskoztarrak azaldu bezala.

Zigandak berak kanta bati, Bertsoa eta biok abestiari, jarri dizkio hitzak eta ahotsa.

Feminismoa, bertsolaritzan

Diskoaren jatorria 2019an da, urte hartako udazkenean egin ziren Nafarroako emakume bertsolarien lehenengo topaketetan. Harremanak sendotzeko eta saretzeko helburuarekin egin ziren, eta orduan erabaki zen Nafarroako Bertsozaleen Elkartearen batzorde feminista osatzea. Baina izurriteak eragiteko aukerak murriztu zizkien, eta horren ondorioz, CDA argitaratzeko ideia sortu zen.

Gure Aldetara. Nafarroako Emakume Bertsolariak ekainaren 11n aurkeztu zen Barañango Kultur Plazan. Bertan, Maddi Ane Txoperena eta Alazne Untxalo bertsolariek bat-bateko bertso saio bat ere eskaini zuten.

Sortan, aniztasuna

Belaunaldi, eskualde eta ibilbide desberdinetako bertsolariek parte hartu dute. Horregatik, estilo ugari jaso dira: ahots hutsez bertsoaren biluztasuna erakusten dutenak, pianoa edo biolontxelo bezalako instrumentuen bidez lagundutako pieza klasikoagoak eta baita tradizioa estilo garaikidearekin uztartzen duten sortak ere, bertsoaren eta raparen nahasketa egiten dutenak, esaterako. Bertsoen konposizioa ere anitza da: koplatak hasi eta Argentinako payadoreen egiturak erabiltzeraino.

Gaiei dagokienez, genero perspektibatik eta feminismitik idatzitako bertsoak dira. Hala, emakumeek bertso eskoletan nahiz oholtzan dituzten errealitateak, gorputzari edo sexualitateari buruzko kezkek eta bertsolaritzari buruzko hausnarketek zeharkatzen dituzte lan guztiak.

**Emakume
bertsolariei ahotsa
ematea izan da
proiektuaren
helburuetako bat**

Gure Aldetara. Nafarroako emakume bertsolariak diska ▲

Lehen aldiz hartu du parte Nafarroako Bertsolari Txapelketako aurrekanporaketan Oskozko auzokideak

Ekainaren 18, 19 eta 20an izan ziren Nafarroako Bertsolari Txapelketako aurrekanporaketa saioak Igantzin, Garesen eta Iruritan, hurrenez hurren. 18 bertsolari aritu ziren kantuan, tartean Oskotzen (Imotz) bizi den Jabi Lezaun gaztea. Txapelketara klasifikatzeko txartela lortzerik ez du izan lehen saiakera horretan. Bai, ordea, sustraiak Imotzen dituzten Sahats Alemanek eta Endika Legarrak. Urriaren 2an abiatu eta azaroaren 27an bukatuko da Nafarroako 2021eko Bertsolari Txapelketa. Lezaunek aurrekanporaketekiko zituen inpresioak kontatu zizkigun Esan Erran irratian.

Txapelketako aurrekanporaketan lehen aldiz abestuko duzu... urduri al zaude?

Gogotsu nago. Agian etorriko dira nerbioak kantatzeko egunean bertan, baina momentuz lasai nago, gogotsu, eta uste dut disfrutatuko dudala.

Zerk eraman zaitu parte hartzera?

Aurrekanporaketan izanen naiz momentuz, txapelketa bera beranduago hasiko baita. Uste dut horrekin ere pixka bat engainatu dudala nire burua: "Tira, aurrekanporaketa besterik ez da!" esaten diot (barreak). Dena dela, egia da bertso eskolako kideek ere hartuko dutela parte, eta haiek animatu naute.

Bertso eskolan Barañainen zabilta, ezta?

Bai, beno, Barañaingo eta Irurtzungo bertso eskolakoekin elkartzen naiz, bien artean moldatzen naiz. Irurtzungo bertso eskolako kideek parte hartuko dute aurrekanporaketan, eta Barañaingo mordoxka batek ere bai. Orain prestatzen ari gara, entrenamendua zertxobait aldatu dugu txapelketako gaietara bideratzeko.

Txapelketarako lehen aldiz eman duzu izena, baina plazaz plazakoan aritu zara askotan, Oskozko bertso saioan, esaterako.

Bai, eta oso polita izan zen, indarberrituak atera ginen handik.

Jende asko gerturatu zen, nik espero nuena baino gehiago, eta egun zoragarria atera zuen. Niretzat Oskozko plazan kantatzea berezia izan zen, sentsazio politarekin gelditu nintzen.

Zer da plazako saio horietatik txapelketara gehien aldatzen dena?

Gai aldetik franko aldatzen da kontua, orain gai 'txapelketeroez' hitz egiten dugu; pentsa, etiketa eta guzti dute gai horiek orain! (barreak). Bestetik, egia da giroa ere zertxobait aldatzen dela eta tentsioa ere handiagoa dela. Dena den, ni aurten ez noa tentsio handiegiarekin, beraz, saiatuko naiz Oskozko bertso saioa bezalatsu hartzen.

“
Bertso eskolako
kideek
animatu naute
aurrekanporaketan
izena ematera”
”

▲ Sahats Aleman eta Endika Legarra Imotzko semeak Igantziko saioan aritu ziren

Haurtzaroko jakintza

Kanbeloak eta txotxoak genituen gustukoen.

Zuek beti zozoak jaten!!! Adinekoek horrela esaten ziguten zozoak jaten ikusten gintuztenean. Ez genuen ba askotan lan hori hartzen, baina ez zegoen oso ongi ikusia. Pestak zirela, ama Iruñean izan zela, zozoak izaten genituen. Edo halako batean ez dakit nork emanda peztaren bat eskuratzen genuela eta, lasterka dendara joaten ginen gastatzera:

-Pezta baten kanbeloak. Edo pezta baten txotxoak!

Eta ongi pozik, poltsan sartu eta lagunartera txotxoak jatera; zokoren batean isil-isilik harrapazka jaten ez bagenituen behintzat, txotxo banatze lanak egin nahi ez genituenean, alegia.

Hala ere, kanbeloen ordez, baratze, landa, larrazka eta oihanetan nahiko fruitu biltzen genuen uda eta udazken guziak horretarako ederki aprobetxatuz.

Aranetan ibiltzen ginen Z.ko edo M.ko baratzeetan, siesta garaian, lapurretan; geroago uda aldean oraindik ondu gabeko sagarrak, sagardiz sagardi, denetatik aleak eskuratu eta probatzen; eta hoberenexkoei gehiago ekinez. Edo, herri inguruan, edo bordetan intxaurrondoei harrika edo garrote indarrez nola lurrera eroraraziko aleak. Intxaur tintarekin gozoak jartzen genituen eskuak!

Zer ez genuen gure hondorik gabeko tripak betetzeko jaten? Paxakak, paxaranak, gaztattoak, matxutxak, marrubiak... eta tapakuloak ere bai, alajaina! Urrian, gaztaina biltzea ez dugu atzendu beharko. Hainbestekoa ote gosea? Ez, bazterrez bazter, zerbait egin behar eta denbora pasakoa gehiago izaten zela nago. Adinekoen begietatik libre antxa ibiltzeko ere bai askotan, herritik urrunduz.

Arrangaitxak ere jaten genituen udaberrian, eskukada handi bat hartu eta bi eskuez hestu-hestu egin eta riapa-riapa; mingostasuna gogoko guk.

Eta erre? Bai, erre ere bai, piperrotxak hain zuzen, mutilen eta gizonen itxurak egin behar guk. Baziren hala-moduzko **piperrotxak**, baina mingain punta ederki erretzen zutenak ere bai. Eta nire buruari geroztik galdetu izan diot, kearen mingostasuna ote zen hura edo piperrotxaren muturreko suaren kiskaltzea?

Nolanahi gisa, ardo onak izaten ziren garai hartan eta gure mintzaira euskara baizik ez zen. Erdaraz, tutik ere ez. Osasuna genuen, eta osasuntsu zegoen gure hizkuntza ere! Herriarentzat tenore hobeak ziren haiek!

Topa, ardo frexko gozoa, adiskide!

Txurdan

Piperrotxa ▲

Arrangaitxa loretan ▲

Aihena, bildurra loretan ▼

Hiztegia

Adinekoa: gizon edo emakume eginak. Zahartuak ere bai.

Kanbeloa: karameloa.

Txotxoa: peladilla

Landa: alorrak diren lekua (Gurean, alorrak ziren lekua eta gainera, zelaia edo zelai samarra den gunea)

Larrazka: Larre ttikiak, herri inguretan, borda hurbiletan eta, izaten direnak.

Intxaurra. Guk eltxaurre. Beste batzuetan giltxaurre.

Garrote: Erdarazko hitza da.

Erorarazi: Guk bota(ra)zi esaten genuen. Zenbaitetan bota ibili beharrean erori gehiago gustatzen niri. Ez naiz nola eta noiz azaltzen hasiko orain. Ez da lekua.

Mingotsa: miña gurean, ácido erdaraz.

Arrangaitxa ▼

P.D.

Txotxoa zen hitz markatu gabea (neutroa) **Zozoa**, berriz markatua. Eta horrela, biak ibili ditut nik hemen.

Artangaxia edo Arrangaitxa: Berueten **Artangaxia** entzuna, baina bertan ibiltzen ez dena familia batean ezik, **Joxemellarra** edo **Joxenmelarra** ibiltzen baita. Gainerako herrietan, **Belardiña** (Etxaleku) **Txopina** (Ultzaman, Iraizotzen eta Auzan) **Ozpin belarra** (Arraratsen eta Igoan) Aldatzen **Andrebelarra**. Herri guzietan diferente... baina, harrigarria, Txulapainen lehen hitza erabiltzen zuten edo oso antzeko hitza: **arrangaitxa**. Zein ote da ba benetakoa? Ni, azken hau ote den nago.

Piperrotxa (Muskitzen erretzen zen puxkei. Landareari, berriz, **Bildurra**. Eta bai landareari eta bai erretzekoari **bildurra**, Ultzama, Atetz eta Odietan gutxienez....)

Aldiz, Basaburua eta Imotzen, bai landareari eta bai erretzeko puxkei,

Hemen mandatxopina loreetan. Belar txarra eta kaltegarria da hau. Bat da txopina, mingotsa baina jateko bikaina eta bestea mandatxopina. Azken hau belar txarra da, aziendak ere probatzen ez duena.

aihena. Basaburutik Gipuzkoa aldera, mende balde guzian noski **aihena** ibiltzen da.

Harrigarriena egin zait Lanzko hitza: **kardaia**. Hitz konposatua, azterketa ttiki bat merezi duena. Hitz honen errestoa segitzea merezi luke.

Aihena edo **bildurra** landare inportantea zen. Gazteok erretzeko ibiltzen genuen, baina beste gauza batzuetarako ere on zen. Adibidez, erle-saskiak egiteko. Erle-saski konikoak egiten ziren eta saskiaren pareta aihenarekin egiten zuten, gero buztin eta behi kaka-muinarekin egin orearekin ederki zarpeatuz. Erle-saski haietan erlea oraingo zurezko kaxa erregular eta hotzetan baino zorientsuago zela esanen nuke.

Tapakuloa: Otsalarra (Etxaleku) edo Iraizotzen esaten dutena, **Jitoarrosaren** fruitua. Euskaraz ba ote du izenik? Nik ez dut entzun. Irakurleren batek baleki, eskertuko nioke jakinaraziko balit.

Zelai Sarratea eta Mirari Iturralde, Nafarroako txapeldu-nordeak

Duela hiru urte hasi ziren esku pilotan Beuntzako Mirari Iturralde eta Auzako Zelai Sarratea, eta geroztik, izugarrizko bilakaera izan dute. Aitor Paternain entrenatzaileak berak esan digu, finalerako sailkatu direnean. Maiatzaren 29an izan zen Nafarroako Txapelketako infantiletako finala, Labriten, eta ezin izan zuten txapela lortu, baina Paternainek espero du noizbait lortutakoaren garrantziaz konturatuko direla.

Galdu izana pena handiz onartzen dute 14 urteko Mirari Iturraldek eta 13ko Zelai Sarrateak. Harridura handiz finalean sartu ondoren, 18 eta 6 galdu zuten Labriten. "Nik nahiko gaizki jokatu nuen, tira, gaizki jokatu genuen oso urduri geundelako. Ez genuen batere gozatu, ez genuen gustura jokatu eta beste bikoteak etekina atera zion horri", azaldu digu Iturraldek. "Bai, gainera grabatu eta internetez bota zuten partida, eta Labriten ohitura gehiago dago ikustera joateko. Gu normalean etxeok bakarrik ikusten gaituzte", gehitu du Sarrateak.

Dena den, ezin zaio lortutakoari meritua kendu, Nafarroako Txapelketan txapelduordeak dira. Zelai Sarratea: "Pena da, bai, baina finaleraino iritsi gara, eta horregatik pozik gaude". Horren garrantzia azpimarratu digu Aitor Paternain entrenatzaileak: "Finalean sartzea ez da egunero lortzen den zerbait, ez neskek ez mutilek. Oso zaila da hor egotea, baina haiek ez dute hori baloratzen. Pena izan zen batez ere horregatik, ez zutelako disfrutatu. Baina Mirariri esaten nion, denborarekin ezberdin ikusiko

duzue, gehiago baloratuko duzue egindakoa. Txapelduordeak! Beren mailan eta Nafarroan, hori izugarria da. Ni oso pozik nago".

Ikaragarriena, bilakaera

Txapela galdu dute, bai, baina entrenatzailearen ustez hori da gutxienekoa: "Azkenean garrantzitsuena ibilbidea da. Txapelketa osoan ikusi ditut, eta esan nien goraka eta goraka zihoazela...". Horrela, ligaxkako azken partida Uhartan irabazi eta finalerdietarako sailkatu ziren, eta, ondoren, berriz irabazi eta finalera, inolaz ere espero gabe. Hobetzeko, tokiz aldatzea erabaki zuten: "Lehen Zelaik atzean jokatzen zuen eta Mirarik aurrean, eta ikusi zuten hobeto egiten zutela alderantziz. Askoz bikote sendoagoa egiten zuten".

Baina bikotea sendotzeko gakoetako bat Mirariren garapena ere izan da, Paternainen iritziz: "Zelai beti egon da maila bat gorago, mutilekin lehiatu izan da askotan. Mirariri gehiago kostatu zaio batzuetan, eta begira zer nolako garapena izan duen aurrean! Nik aldatu dela ikusten dut, biek egin dute gora eta bikotea izugarri sendotu da, baina hein batean Mirarik izan duen bilakaerarengatik ere izan da".

Neskak pilotan hastea

Hori da Aitor Paternainen irrika. "Ez dakit beste kirolak, baina pilota osasuntsu dago Ultzaman. Neskak sartzea falta da, ordea". Horretarako, Iturraldek eta Sarrateak egindakoa oso garrantzitsua da entrenatzailearen ustez: "Erreferenteak izan daitezke, bailarako neskatek ikus dezaten hemengo neskek ere gauzak lortzen dituztela, ez dela telebistan bakarrik gertatzen den zerbait".

Mirari Iturralde eta Zelai Sarratea hasi zirenean, duela hiru urte, lehenengo aldiz bost neskek eman zuten izena Ultzamako Buruzgain taldean. "Ea gehiago animatzen diren. Mutil asko ditugu txikitatik, baina nesken artean bultzada txiki bat falta da. Mutilak sei urtetik ikusten dituzu, baina neska txikiak oraindik ez, nagusiagoak direnean sartu dira eta ezberdina da erakusteko. Baina ni oso pozik nago, duela urte batzuk nork esango zidan hau?"

Auzako Zelai Sarratea ezkerrean eta Beuntzako Mirari Iturralde eskuinean, Ultzamako Frontoiaren aurrean, Larraintzarren.

“**Final batean sartzea ez da egunero lortzen, ez neskek eta ezta mutilek ere**”

ekoaholkuak

Bigarren eskua, aztarna ekologikoa gutxitze bidean

Jakina da aztarna ekologikorik gabeko kontsumorik ez dela, kutsatzen ez duen kontsumo bakarra egiten ez den hori dela, alegia. Tarteka, baina, elikagaiez gain, bestelako produktuak erosteko ohitura edo joera dugu gehienok: liburuak direla, arropa dela, etxerako tresnaren bat edo beste dela, ...

Horietako asko ez dira gurekin batera zahartuko, edo beste modu batean esanda, erabilgarriak izan arren erabiltzeari utziko diogu. Zenbat aldiz irakurri ohi dugu liburu berdina? Zenbat arropa uzten dugu erabili gabe egoera onean egonda ere? Zenbat urtez jostatzen dira haurrak jostailuekin?... Horrelako batzuk oparitu egiten ditugu eta beste batzuk, oharkabean, gure sabai edota etxeko armairuetan pilatzen zaizkigu eta bitartean, berriak erosten ditugu horiek ordezkatzeko, "behin edo gutxitan erabili eta bota" gurpil zoroan murgilduta.

Ondoren egiten dugunari erreparatzea ongi dago, honezkero arropa ere uzteko edukiontziak jarri dizkigute, baina prebentzioa aurreikuspenean oinarritzen da. Nola lortu gutxiago ekoiztea eta beraz, Lurrean gure aztarna gutxitzea? Hona hemen zerbait erostea erabakita gomendio bat: bigarren eskuko aukera aztertzea. Honetarako geroz eta bide gehiago daude: lagun edota senitartekoekin

trukea egin, trukerako merkatuak edota bigarren eskuko dendak.

Azken finean, zer edo zer lehenengo aldiz erabili ondoren, berria izateari uzten dio, baina erabilgarria bada, zergatik ez bizia luzatu? Animatu bigarren aukera eskean dauden gauzei bizi berri bat eskaintzen, bizirik zabortegetan ehortzi aurretik!

 Lurra

▲ Truke azokak egin izan dira gurean ere, Aizarotzen esaterako

Zorionak Zorionak !

Zorionak Patricia!

Zoriondu zure laguna
Pulunpen!
pulunpe@gmail.com

Chucherías Herodes

Patxi Irurtzun Ultzamako liburuzainaren azken eleberria

Tratado de hortografia argitaratu zuen pasa den urtean, Los Tampones punk taldeko abeslariaren bizipenak biltzen zituen eleberria. *Chucherías Herodesen* protagonista bera aurkituko dugu, Euskal Rock Erradikala hondoan duela, berriz ere. Honetan, langabeziari aurre egiteko komeriatan aurkituko dugu, eta nahiz eta seme-alabekin duen harremanak korapilatsua izaten jarraituko duen, trap musikaren bidez lortuko du haiengana hurbiltzea. Ziklo honetako lehenengo eleberrian bezala, umoreaz baliatuko da Irurtzun, baina prekarietateaz, auzoko bizitzaz, klase zapalkuntzaz eta kontrol sozialaz hitz egiteko asmoz, besteak beste.

Aurreko eleberrian ere aipatu zenuen, bazenuen pertsonaia berreskuratzeko asmoa, ezta Patxi? Eta gainera, *Tratado de hortografiaren* arrakasta ikusita, are gogotsuago, ezta?

Lehenik eta behin, eskerrak eman nahi dizkizuet elkarriketarengatik. Pasa den urtean ere Esan Erranen egin nuen lehenengo elkarriketa, *Tratado de hortografia* eleberria aurkezteko, eta zorte handia eman zidan, ea honetan ere errepikatzen den arrakasta. Hain zuzen ere, *Tratado de hortografiak* irakurle asko izan ditu eta hainbat edizio ateratu dira, adibidez Mexikon, eta argitaratu zenetik, ia egunero jaso ditut eleberrian kontatzen denarekin identifikatuta sentitu direnen mezuak, hunkitu egin direnak. Horrek animatu nau beste eleberri hau ateratzera. Baina egia da aurretik ere erabakia hartua nuela pertsonaiekin ziklo bat idatzi nahi nuela. Euskal Rock Erradikala dekoratu gisa erabiliz, eta testuinguru horretako gaiak lantzea: gaztaroko ametsak non geratu diren, periferiako bizitza... Egia esan, oso eroso sentitzen naiz umore doinu horrekin.

***Chucherías herodesek* zer kontatuko digu? Zertan dabil orain Los Tamponeseko abeslaria?**

Oraingo honetan protagonista bidegurutzean aurkituko dugu, hainbat hilabete daramatzalako langabezian, eta txikia duen Spidermanen mozturro batekin kalean eskean dabil. Aldi berean, telebistako galdera-lehiaketa batean parte hartzen du. Bestalde, maitemindu egiten da gutxien espero duenean, eta horrek beldurak eta zalantzak eragingo dizkio. Horretaz guztiaz aparte, seme-alabekin duen harremanak korapilatsua izaten jarraituko du, baina musikaren bidez haiengana hurbiltzea lortuko du.

Zergatik deitu diozu *Chucherías herodes*?

Tatado de hortografian bezala txiste merke bat da, eta, agian, ulertzeko liburua irakurri beharra dago. Traparen munduarekin badu lotura, baina gakoa eleberrian aurkituko duzue, irakurritakoan aurkituko zaio zentzua.

Trapa eta gaur egungo gazteen kultura aurkituko dugu liburuan. Zu ere nerabeen aita zara, haustura handia al dago 80ko hamarkadako belaunaldiarekin?

Bai, hori da eleberriaren gai nagusienetakoa. Protagonistak –izenik gabe jarraitzen duenak– umiltasun ariketa bat egiten du bere jarrera paternalista alde batera utzita. Punk munduaren ikuspegitik reggaetoia eta trap-a bezalako adierazpen kultural berri horiek baztertzen dira eta mesfidantzaz begiratzen dira, baina orain konturatzen da, beti bezala gazteak direla arrazoiak dutenak, eta bera edo bere adinekoak galdu direla. Sasiagure bihurtu dela eta bere munduan, Euskal Rock Erradikalaren munduan, elementu subertsiboa desaktibatu dela ikusten du, eta badagoela traparekin deskubritzeko mundu berri bat. Gainera, gauza oso bitxi bat gertatu zitzaidan: protagonistaren semeak Chill Mafia eta Ben Yart entzuten ditu eta ni eleberria idazten ari nintzenean, bat-batean, ospea hartu zuten talde horiek. Horrek amorru pixka bat eman zidan, ez

taldeengatik, haiengatik pozen naiz, nire eleberriarengatik baizik, pentsatzen bainuen talde horiek bazutela kutsu “underground” bat eta bat-batean kutsu hori galdu zuten.

Beste gauza batzuk amankomunean dituzte bi belaunaldiek, prekarietatea adibidez. Hori ere aipatuko duzu eleberrian? Ze gai aurkituko ditugu?

Bai, aurreko eleberrian hitz egin nuen horri buruz eta honetan berreskuratu egiten ditut gai horiek. Nobela soziala edo politikoa izan daiteke gai guzti horiek agertzen direlako: auzoetako bizitza, prekarietatea, kontrol soziala, poliziaren errepresioa... nahiz eta umorezko liburu bat izan, zerbait politikoa ere badu, eta klase kontzientziaren aldarrikapena ere bai. Protagonistek esaten dute

“kontuz gurekin, izorratu gaituzue baina ez gara inozoak eta haserre gaude”, eta zentzu horretan esan daiteke nobela soziala badela.

Izurritea ere agertzen da...

Bigarren dekoratu moduko bat da, bai. Protagonistaren egunerokoa da eta nahiz eta lehenengo planoan ez den agertzen, atzean badago hori guztia, saihestezina da.

Berritasunen artean, irakurketa eta literatura bakarrik ez, liburu honetan bestelako baliabideak aurkituko ditugu QR formatoan...

QR batzuk sartu ditut interesgarria iruditzen zaidalako irakurleak modu erraz batean erabili ditudan materialak, testuinguru historikoa eta nobelaren benetako erreferenteak eskura izatea. Adibidez, Katakarak Iruñeko okupa mugimendua nire liburuan

“**Nahiz eta umorezko liburu izan, politikatik ere badu**”

Patapum bihurtzen da, eta QRetan abestiak ere sartu ditut. Horretaz aparte, hiru ipuin ere txertatu ditut bukaeran, bi argitaratugabe aketa bestea argitaratuta.

 Patxi Irurzun
Ultzamako liburuzaina

2021eko maiatza

2021eko maiatzean gure alderdian izan diren jaiotzak eta heriotzak

Sortzeak:

BASABURUA Arrarats

Oian Zebrian Fernandez, maiatzaren 24an jaioa **Etxandiko bordan**.
Gurasoak: Asier eta Estela.

Etxandiko bordako familia hazi da

IMOTZ Latasa

Denver Churiaque del Arbol, maiatzaren 13an jaioa, Cesar eta Evaren semea.

Eva, bere bi semeekin, Kenay eta Denver, ttikienarekin

“ Zorionak gurasoei ”

ULTZAMA Auza

Noa Iribarren Otxandorena, maiatzaren 18an sortua. Neskatoaren gurasoak: Iñaki eta Noemi.

Familia handituz. Noa etorri zaigu, Markeli lagun egitera

Ezkontzak:

Maiatzean, guk dakigula, ezkontzarik ez dugu izan.

Heriotzak:

BASABURUA Beruete

Micaela Mikeo Zabaleta, **Ibarneko** etxeakoandrea; maiatzaren 26an hil zen 95 urtetan.

Mikalea Mikeo Zabaleta

ULTZAMA Lizaso

Maria Josefa Iraizotz Zabaleta, **Arotzeneko** etxeakoandrea; maiatzaren 15ean hil zen 93 urtetan.

Maria Josefa Iraizotz

“ Zuen maitasuna, gelditzen zaiguna ”

Suarbe

Jose Luis Iribarren Toral, **Toralen etxeko** semea; maiatzaren 17an hil zen 88 urtetan.

Jose Luis Iribarren

MANTENTZE - LANAK · INSTALAZIOAK · KONPONKETAK · ARGI PUBLIKOAK
PROYEKTUAK · AURREKONTUAK · BOLETINAK ETA ZIURTAGIRIAK

KARRIKOLAR
ELEKTRIZITATEA

629 31 53 32 · 722 766 835

LIZASO · karrikolaregoitz@gmail.com

**GOTELET-A
KENTZEA**

**FATXADAK
ZAHARBERRITZEA**

**IRAGAZGAITEA
(IMPERMEABILIZACIONES)**

DAVID ELIZONDO PINTURAK
DEKORAZIO ETA INDUSTRIA PINTURA

**KALITATEA
ETA
GARBITASUNA**

**AURREKONTUA
KONPROMEZURIK GABE**

678623866

ZIAURRITZ · argapin@hotmail.com

20

arrosa

urte

uhinok
uzt(h)ortuz

Txara
97.4 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

naiz:irratia

Arrosa

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

97.4 FM

Arrosa
90.7 FM

Bure:irratia

Arrosa
90.7 FM

EUP!

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

BI-96.0-FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Arrosa
90.7 FM

Ataun
irratia

Arrosa
90.7 FM

alaridea fm

www.arrosasoreo.eus